

● به همراه ویژه‌نامه مسئولیت اجتماعی (شماره دوم)

معرفی برگزیدگان جایزه
«دکترتقی ابتکار»

فریبا نباتی دبیرتحریریه روزنامه «پیام ما»
موفق به دریافت جایزه بیستمین دوره شد

پیام ما

روزنامه

سال بیستم | شماره پیاپی ۳۰۷۵ | پنجشنبه ۹ اسفندماه ۱۴۰۳ | قیمت ۵ هزار تومان

www.payamema.ir

ویژه‌نامه مسئولیت

اجتماعی (شماره دوم)

مسئولیت پذیری یا مسئولیت‌گریزی

مجاز ۵۰۰ هزار لیتر مازوت برای ۱۵ کوره آجرپزی یزد، تصمیمی که آلودگی هوا را به مرز فاجعه می‌رساند

مازوت جان یزد را می‌سوزاند

تصمیمات اخیر ستاد تسهیل تولید باعث نگرانی شدید فعالان محیط‌زیست و افزایش آلودگی هوا در یزد شده است

دربارهٔ | [عکس]

از سوی «مرکز صلح و محیط‌زیست» انجام شد

معرفی برگزیدگان جایزه «دکتر تقی ابتکار»

فریبا نباتی دبیرتحریریه روزنامه «پیام‌ما» موفق به دریافت جایزه بیستمین دوره شد

پیام‌ما | برگزیدگان بیستمین دورهٔ جایزهٔ «دکتر تقی ابتکار» توسط مرکز صلح و محیط‌زیست معرفی شدند و سه‌شنبه‌شب طی مراسمی در تهران، جوایز خود را دریافت کردند. «فریبا نباتی»، دبیرتحریریه روزنامه «پیام‌ما»، در جمع این برگزیدگان بود.

بیستمین دوره جایزه دکتر تقی ابتکار که هرساله توسط سازمان غیردولتی «مرکز صلح و محیط‌زیست» برگزار می‌شود، امسال نیز در سالگرد درگذشت تقی ابتکار، دومین رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست پس از انقلاب اسلامی برگزار شد. در این مراسم که با حضور جمعی از فعالان محیط‌زیست، چهره‌های دانشگاهی و پیشکسوتان این حوزه برپا بود، «معصومه ابتکار»، رئیس سابق سازمان حفاظت محیط‌زیست و «سید محمد خاتمی»، رئیس دولت‌های هفتم و هشتم، نیز حضور داشتند. فراخوان این جایزه در دی‌ماه منتشر شده بود و همانند سال‌های گذشته، فعالان محیط‌زیست و سازمان‌های مردم‌نهاد، پژوهشگران، مخترعان، نوآوران، نویسندگان و روزنامه‌نگاران آثار خود را به دبیرخانه این جایزه غیردولتی ارسال کردند. هیئت داوران بیستمین دوره جایزه متشکل از چند تن از پیشکسوتان

صلح دانست و حتی در میدان خونبار عاشورا رویکرد صلح‌طلبانه فرزند پیامبر را دریافت و برای معرفی آن تلاش کرد.

کتاب «بیانیه هیئت داوران بیستمین دوره»

در بیانیه هیئت داوران بیستمین دوره جایزه دکتر تقی ابتکار آمده است: اکنون که کشور با چالش‌های متعدد اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی مواجه است، نهادهای مدنی می‌توانند نماند امید برای عبور از معضلات و بحران‌ها با تلاش درایت و انسجام باشند؛ ماهیت نهادهای مدنی این‌چنین است.

مرکز صلح و محیط‌زیست اینک ۲۰ سال است که جایزه‌ای را به نام مرحوم استاد دکتر تقی ابتکار برای پژوهشگران و فعالین عرصه محیط‌زیست با حمایت مالی خانواده آن مرحوم، تقدیم دوستداران طبیعت و اعتلای کشور می‌کند.

دکتر تقی ابتکار پیشنهاددهنده اصل ۵۰ قانون اساسی و اولین رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست پس از انقلاب بود. او از آن دوران که مانع انحلال آن سازمان شد تا هنگام درگذشت که مشاور علوم و فنون رئیس‌جمهور سیدمحمد خاتمی بود، لحظه‌ای از تلاش بازنایستاد؛ اگرچه در فراز و نشیب‌ها با عواملی که خسته یا نامیدش کنند، بسیار مواجه شد. برگزاری هرساله این جایزه از سوی مرکز صلح و محیط‌زیست با هدف ایجاد بارقه‌ای از امید در شرایط سخت برای مردمی است که به کشور و محیط‌زیست علاقه‌مند هستند و تاکنون برای حفاظت و پیشرفت این آب و خاک فداکاری‌ها کرده‌اند.

برنامه‌ریزی برای برگزاری بیستمین دوره جایزه با انتشار فراخوان از اول دی‌ماه سال جاری در شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌ها، همچنین دانشگاه‌های محیط‌زیست کشور آغاز و در ۲۵ بهمن، پس از یک‌بار تمدید پایان یافت.

هیئت داوران بیستمین دوره جایزه متشکل از چندتن از پیشکسوتان حوزه محیط‌زیست که همچنین از اساتید باسابقه دانشگاه‌های کشور هستند و حضور مدیرعامل مرکز صلح و محیط‌زیست ۳۰ بهمن‌ماه تشکیل و با بررسی پرونده‌های رسیده، براساس شاخص‌های مندرج در فراخوان، پژوهشگران و فعالین سال ۱۴۰۳ انتخاب شدند.

حمایت از محیط‌بانان و جایزه روزنامه‌نگار فعال در حوزه محیط‌زیست به «فریبا نباتی» به‌خاطر تلاش برای فرهنگسازی اجتماعی حفاظت از طبیعت، تعلق گرفت.

همچنین، لوح تقدیر هیئت داوران به فعال محیط‌زیست، «سید ضیا شریفی» به‌خاطر تلاش‌های آموزشی و فرهنگسازی در شهرستان اقلید برای حفاظت از محیط‌زیست و به‌فعال محیط‌زیست «مجید عسگری‌زاده فراهانی»، به‌عنوان محیط‌بانی که در حوزه وظایف خود به‌هم‌افزایی با ساخت فیلم‌های مستند از حیات‌وحش پرداخته است، به‌فعال محیط‌زیست «محسن تیزپوش» به‌خاطر تلاش برای پیوند میان سینما و محیط‌زیست و به‌انجمن مدافعان محیط‌زیست و منابع‌طبیعی خوزستان به‌خاطر فعالیت‌های آموزشی و فرهنگی در روستاهای خوزستان به‌خصوص اجرای طرح تنوع‌بخشی به معیشت‌های سازگار با منابع تالابی، تعلق گرفت.

بخش دیگری از تقدیرها در بیستمین دوره جایزه دکتر تقی ابتکار، معنوی و با در نظر گرفتن وسعت اثرگذاری قابل‌توجه آنها در ایجاد ملی و بین‌المللی بوده است.

دو تقدیر برای تلاش محیط‌زیستی و دو تقدیر برای تلاش‌های صلح‌جویانه به «نیکی دویابی»، همسر زنده‌یاد «سید آهنگ کوثر»، که سال‌ها در دشت‌های خشک جنوب ایران زندگی سختی را در کنار همسر گذراند و در اثر مهم دکتر کوثر برای دشت‌های ایران سهیم بوده است. همچنین، از زنده‌یاد «الن ووسالو»، مشهور به مادر درناهای سیبری تقدیر شد. این دو نفر برای اولین‌بار دو تقدیر بین‌المللی نیز داشت؛ تقدیر از زن ایتالیایی مدافع صلح عادلانه، «فرانچسکا آلبانیز»، وکیل بین‌المللی و دانشگاهی و گزارشگر ویژه سازمان ملل، برای نشان دادن قتل‌عام غیرنظامیان و نسل‌کشی در غزه. این وکیل ایتالیایی درحالی‌که بارها از طرف اسرائیل تهدید به قتل شده، از مواضع خود کوتاه نیامده و برای برقراری صلح عادلانه تلاش کرده است. همچنین، «فرد ای رید»، نویسنده، محقق و مترجم آمریکایی-کانادایی نیز به‌دلیل معرفی فرهنگ صلح‌دوستانه شرق مورد تقدیر مرکز صلح و محیط‌زیست قرار گرفت. آثار او از این‌جهت در این مراسم مورد تقدیر قرار گرفت که فرهنگ شرق را فرهنگ

حوزه محیط‌زیست و اساتید باسابقه دانشگاه‌های کشور هستند، با حضور مدیرعامل مرکز صلح و محیط‌زیست در ۳۰ بهمن‌ماه تشکیل جلسه دادند و با بررسی پرونده‌های رسیده براساس شاخص‌های مندرج در فراخوان، پژوهشگران و فعالان سال ۱۴۰۳ را انتخاب کردند.

کتاب معرفی برگزیدگان

براساس رأی هیئت داوران این دوره جایزه پژوهشگر پیشکسوت به «محمد ذکایی»، استاد بازنشسته دانشگاه شهید بهشتی، به‌خاطر تلاش ممتاز در تهیه و تدوین چندین گزارش وضعیت محیط‌زیست ایران براساس استانداردهای جهانی SOE تعلق گرفت. جایزه پژوهشگر جوان در حوزه بوم‌شناسی به «حسین مصطفوی» به‌خاطر تلاش در بهبود ارزیابی و مدیریت اکولوژیکی اکوسیستم‌ها و سازگاری با تغییراقلیم، جایزه پژوهشگر جوان در زمینه آب به «محمدرضا شهنازبگیان» به‌خاطر تلاش‌های مجدانه در پیشبرد دیپلماسی آب، جایزه پژوهشگر محیط‌زیست به «شهرزاد خرم‌نژادیان»، به‌خاطر تلاش برای کاهش اثرات منفی فعالیت‌های ورزشی بر محیط‌زیست، جایزه پژوهشگر جوان محیط‌زیست به «فرشاد گلپایایی کوتابی» به‌خاطر فعالیت‌های دانش‌بنیان در زمینه‌های مهندسی محیط‌زیست، تصفیه آب‌فاصلاب و مدیریت مواد زائد جامد و پسماند، جایزه تلاشگر جوان محیط‌زیست به «احمد سلسبیلی» به‌خاطر فعالیت‌های دانش‌بنیان در زمینه تصفیه فاضلاب‌های صنعتی و کشاورزی و تولید محصولات جانبی بارزش از آنها و ارائه در بازار، جایزه تلاشگر محیط‌زیست به «محمد داس‌مه» به‌خاطر دفاع از حقوق محیط‌زیست و فعالین این عرصه به‌عنوان یک وکیل، جایزه زوج جوان محیط‌زیست به «ریحانه میرزاده مهابادی» و «مصطفی آبیاری» به‌خاطر آموزش جوامع محلی در زمینه تنوع‌زیستی در سطوح دانش‌آموزی تا دانشگاهی و در میان کشاورزان، معلمان و عموم مردم، جایزه تشکیل غیردولتی به سازمان مردم‌نهاد نذر طبیعت وطن ما، به‌خاطر فعالیت نوآورانه و کارآمد در جلب و جذب مشارکت مردم برای حفاظت از طبیعت، حیات‌وحش و

تخلیه مرتبط است.

گسل شمال تبریز (NTF) یک گسل فعال اصلی با توان ایجاد زمین‌لرزه‌های با بزرگای بیش از ۷+ (آخرین گسیختگی بزرگ در سال ۱۷۸۰) است. لغزش افقی ~ ۷ میلی‌متر در سال را تجربه می‌کند. این گسل به‌شدت تحت‌فشار است، به این معنی که تغییرات کوچک در تنش (به‌عنوان مثال، از تخلیه پوسته یا از دست دادن آب زیرزمینی) می‌تواند باعث شروع گسیختگی شود. به‌عنوان مثال:

مطالعات مدل‌سازی: مطالعه‌ای در سال ۲۰۲۱ Geophysical Research Letters نشان داد استخراج آب‌های زیرزمینی در منطقه تبریزی می‌تواند تغییرات تنش - ۰.۱ تا ۱ کیلو پاسکال در سال را در گسل شمال تبریز ایجاد کند که زلزله‌ها را در یک گسل در حال حاضر نزدیک به شکست را می‌تواند تسریع کند یا به تعویق اندازد. خشک شدن دریاچه در ۲۸ سال اخیر حدود ۲۲ کیلومتر مکعب آب را حذف کرده است که معادل تخلیه ۲۲ میلیارد تن است. درحالی‌که این مقدار می‌تواند منجر به تغییرات تنش موضعی بر بخش‌های از گسل شود.

خشکسالی ← کاهش آب‌های زیرزمینی ← فرونشست. از دست دادن دریاچه ← تخلیه پوسته ← تغییرات میدان تنش. تغییراقلیم ← تشدید افراطی در رخداد‌های هیدرولوژیک.

این عوامل آستانه فعال شدن گسل را کاهش دهند، به‌ویژه در مناطقی مانند شمال‌غربی ایران، که در آن یکی از بیشترین میزان‌های تغییر شکل‌های زمین‌ساختی حال حاضر در فلات ایران رخ می‌دهد. نیروهای زمین‌ساختی بر رفتار گسل غالب هستند و جداسازی اثرهای اقلیمی/هیدرولوژیک همچنان چالش‌برانگیز است. بیشتر تغییرات تنش ناشی از فرایندهای سطحی، مرتبه‌های کوچکتر از تنش‌های تکنوتیک هستند، اما همچنان ممکن است به‌عنوان «آخرین نی» بر کوهان شتر (در مناطق بحرانی) عمل کنند.

درحالی‌که فعالیت گسل شمال تبریز عمدتاً با نیروهای زمین‌ساختی هدایت می‌شود، خشک شدن دریاچه ارومیه، خشکسالی طولانی‌مدت و تغییراقلیم ممکن است به موارد ذیل منجر شود: تغییر توزیع تنش بر روی گسل، به‌طور بالقوه تسریع در زمان‌بندی رخداد زلزله‌های آینده و افزایش خطر لرزه‌ای در مناطق آسیب‌پذیر مانند تبریز با ۱.۵ میلیون نفر جمعیت ثابت و حدود دو میلیون نفر جمعیت در طی روز.

تغییراقلیم و گسل‌های فعال؛ نگرش ویژه به دریاچه ارومیه و وضعیت گسل شمال تبریز

تغییر اقلیم، تحریک گسل‌ها

بارگشت ایزوستاتیک (بالا بردن پوسته) می‌شود. میزان بالا آمدن پوسته در محیط دریاچه ارومیه حدود ۱۱ سانتی‌متر طی سال‌های ۱۳۸۰-۱۴۰۰ برآورد شده است. این تخلیه، میدان‌های تنش منطقه‌ای را تغییر می‌دهد که می‌تواند گسل‌های مجاور را بی‌ثبات کند.

تغییرات فشار منقذی: کاهش تغذیه آب زیرزمینی ناشی از کاهش دریاچه فشار حرزهای سنگ‌ها را کاهش می‌دهد، تنش برشی روی گسل‌ها را افزایش می‌دهد و آنها را مستعد لغزش می‌کند. اثرات مشابهی در سطح جهانی مشاهده شده است. به‌عنوان مثال، خشک شدن بحرالमित در غرب اردن و شرق فلسطین با افزایش لرزه‌خیزی در دره ریفت اردن به‌دلیل تخلیه پوسته مرتبط است.

خشکسالی طولانی‌مدت کمبود آب را تشدید می‌کند و منجر به موارد زیر می‌شود:

پمپاژ بیش از حد آب‌های زیرزمینی: این امر باعث فرونشست و فشرده شدن سفره‌های زیرزمینی می‌شود (به‌عنوان مثال، همان‌طورکه در دره مرکزی کالیفرنیا یا حوضه تهران دیده می‌شود). توزیع مجدد تنش: فرونشست تنش‌های عمودی و افقی را در پوسته تغییر می‌دهد و به‌طور بالقوه فشار را به گسل‌های مجاور منتقل می‌کند.

گسل شمال تبریز، یک گسل امتداد لغز راست‌جانبی بزرگ، در حال حاضر تحت تنش زمین‌ساختی قرار دارد. تنش اضافی ناشی از فرونشست می‌تواند گسل را به گسیختگی ناگهانی و رخداد زمین‌لرزه بزرگ نزدیک کند.

دمای بالاتر تبخیر را تشدید می‌کند، که با از دست دادن دریاچه و آب زیرزمینی شرایط بدتری می‌شود. الگوهای بارندگی تغییر یافته (خشکسالی طولانی‌تر، طوفان‌های شدیدتر) سامانه‌های آب سطحی و زیرسطحی را بی‌ثبات می‌کند و پوسته را بیشتر تحت فشار قرار می‌دهد. ذوب یخچال‌های طبیعی (مانند هیمالیا) با تغییرات در رفتار گسل از طریق اثر نیروهای زمین‌ساختی تحت تنش هستند.

زمین‌ساخت و گردش جوی: تعامل بین زمین‌ساخت و اقلیم پیچیده است. بالا آمدن زمین‌ساختی بر الگوهای گردش جوی و توزیع بارش اثر می‌گذارد و بر پایداری گسل‌ها در طی زمان اثر می‌گذارد. تحقیقات اخیر که توسط دانشمندان علوم زمین در دانشگاه ایالتی کلرادو منتشر شده است، این ارتباطات در افزایش میزان لغزش گسل‌ها از زمان آخرین عصر یخبندان با کاهش یخچال‌ها بوده است. یافته‌های آنها نشان می‌دهد مناطق مجاور یخچال‌های طبیعی در حال عقب‌نشینی، احتمالاً به‌دلیل این شرایط تنش در حال تغییر، فعالیت لرزه‌ای را افزایش می‌دهند.

این مطالعه از داده‌های سنجش از دور و اندازه‌گیری‌های GPS با دقت بالا برای تجزیه و تحلیل جابه‌جایی گسل‌ها در طی زمان استفاده کرده است و نشان داد حرکت گسل از زمان عقب‌نشینی یخبندان در مقایسه با دوره‌های بعدی که یخچال‌ها وجود داشته‌اند، پنج برابر سریع‌تر شده است - اثر خشک شدن دریاچه ارومیه (از سال ۱۳۷۵)

دریاچه ارومیه که زمانی بزرگترین دریاچه آب شور خاورمیانه بود، از سال ۱۳۷۵ تا ۱۴۰۳ حدود ۹۵ درصد حجم خود را از دست داده است: برداشت بیش‌ازحد آب برای کشاورزی (از طریق سدها و آبیاری)، کاهش بارندگی مرتبط با تغییراقلیم، افزایش تبخیر ناشی از افزایش دما.

رابطه در درجه اول از طریق سازوکارهای ذوب یخبندان و تغییرات در بارهای هیدرولوژیکی مشاهده می‌شود.

در اینجا به موارد شاخص اثر گرم شدن زمین بر تحریک گسل‌ها می‌پردازیم:

ذوب یخبندان و کاهش استرس گسل: در طول آخرین عصر یخبندان، یخچال‌ها فشار قابل‌توجهی بر پوسته زمین وارد کردند. با ذوب شدن این یخچال‌ها به‌دلیل افزایش دمای مرتبط با تغییراقلیم، وزنی که قبلاً گسل‌ها تحمل می‌کردند، حذف می‌شود. این کاهش بار می‌تواند منجر به افزایش سرعت لغزش گسل شود، در مناطقی مانند کوه‌های Sangre de Cristo در کلرادو آمریکا چنین پدیده‌ای مشاهده و بررسی شده است. ذوب شدن یخ به گسل‌ها اجازه می‌دهد آزادانه‌تر حرکت کنند و به‌طور بالقوه منجر به افزایش فعالیت زلزله می‌شود.

مرجع: مطالعه منتشره در ۱۸ دسامبر ۲۰۲۴: در دانشگاه ایالتی کلرادو: <https://warnercnr.source.colostate.edu/climate-2024-change-earthquake-frequency/#:~:text=CSU%20analyzed%20geoscientists%20increased%20the>

تغییراقلیم همچنین بر روی بدنه‌های آبی و توزیع آب در طبیعت نیز اثر می‌گذارد. تبخیر حجم‌های بزرگ آب یا تغییر در سطح آب‌های زیرزمینی شرایط تنش روی گسل‌ها را تغییر می‌دهد. به‌عنوان مثال، هنگامی که آب از یک منطقه (به‌دلیل تبخیر یا استخراج) حذف می‌شود، می‌تواند منجر به کاهش فشار روی سنگ‌های زیرین شود که باعث حرکت گسل نیز می‌شود.

شوکه‌های محیطی ناگهانی -مانند بارندگی شدید یا ذوب سریع برف- با تغییر سریع بار روی گسل‌ها به فعالیت‌های لرزه‌ای منجر می‌شود. این شوکه‌ها می‌توانند باعث لغزش در راستای گسل‌هایی شوند که در اثر نیروهای زمین‌ساختی تحت تنش هستند.

این مطالعه از داده‌های سنجش از دور و اندازه‌گیری‌های GPS با دقت بالا برای تجزیه و تحلیل جابه‌جایی گسل‌ها در طی زمان استفاده کرده است و نشان داد حرکت گسل از زمان عقب‌نشینی یخبندان در مقایسه با دوره‌های بعدی که یخچال‌ها وجود داشته‌اند، پنج برابر سریع‌تر شده است - اثر خشک شدن دریاچه ارومیه (از سال ۱۳۷۵)

دریاچه ارومیه که زمانی بزرگترین دریاچه آب شور خاورمیانه بود، از سال ۱۳۷۵ تا ۱۴۰۳ حدود ۹۵ درصد حجم خود را از دست داده است: برداشت بیش‌ازحد آب برای کشاورزی (از طریق سدها و آبیاری)، کاهش بارندگی مرتبط با تغییراقلیم، افزایش تبخیر ناشی از افزایش دما.

حال ببینیم چگونه این پدیده می‌تواند بر فعالیت گسل‌ها اثر بگذارد: تخلیه پوسته: از دست دادن سریع جرم آب (معادل حذف میلیاردها تن وزن) فشار روی پوسته زمین را کاهش می‌دهد و به‌طور بالقوه باعث

دریاچه ارومیه در شمال‌غربی ایران در چند دهه گذشته به‌دلیل ترکیبی از تغییراقلیم، انحراف آب برای کشاورزی و ساخت بیش از ۹۰ سد و بند بر روی سرشاخه‌های دریاچه خشک شده است. این خشکی نه‌تنها در مورد اثرات اکولوژیکی بلکه در مورد اثر بالقوه آن بر فعالیت لرزه‌ای در منطقه نیز نگرانیهایی را ایجاد کرده است.

سازوکارهای مرتبط‌کننده خشک شدن دریاچه با فعالیت لرزه‌ای را می‌توان به‌ترتیب زیر مرور کرد:

کاهش فشار هیدرواستاتیک: خشک شدن دریاچه‌ها می‌تواند منجر به کاهش فشار هیدرواستاتیکی وارد بر سازندهای زمین‌شناختی اطراف شود. هنگامی که توده‌های بزرگ آبی وجود دارند، روی پوسته زمین فشار وارد می‌کنند. با کاهش سطح آب، این فشار کاهش می‌یابد، که می‌تواند گسل‌هایی را که از قبل تحت تنش هستند، بی‌ثبات‌تر کند. در مناطقی با ساختار زمین‌ساختی فعال، مانند اطراف دریاچه ارومیه، این کاهش فشار ممکن است باعث حرکت گسل و افزایش لرزه‌خیزی شود تغییرات در سطح آب‌های زیرزمینی: خشک شدن دریاچه‌ها اغلب منجر به تغییر زمین: خشک شدن آب‌های زیرزمینی در مناطق مجاور می‌شود. با کاهش آب‌های سطحی، آب‌های زیرزمینی نیز به‌دلیل افزایش تبخیر و کاهش تغذیه از منابع سطحی کاهش می‌یابد. این تغییر بر فشار منقذی درون سنگ‌ها و رسوبات اثر می‌گذارد و در صورت مساعد شدن شرایط برای آغز آبراز جنبایی، به‌طور بالقوه منجر به لغزش گسل می‌شود.

فرونشست زمین: خشک شدن دریاچه ارومیه به‌دلیل فشرده شدن رسوباتی که قبلاً از آب اشباع‌شده بودند با فرونشست زمین نیز همراه بوده است. این فرونشست فشار بیشتری را بر روی گسل‌های مجاور ایجاد می‌کند و تا سازگاری زمین با این شرایط جدید به فعالیت‌های لرزه‌ای مرتبط می‌شود.

افزایش خطر لرزه‌ای ناشی از تغییرات محیطی: تغییرات محیطی ناشی از خشک شدن دریاچه -مانند تغییر در پوشش گیاهی و رطوبت خاک- بر لرزه‌خیزی محلی اثر می‌گذارد. به‌عنوان مثال، تغییرات در کاربری زمین یا پوشش گیاهی بر نحوه نفوذ آب باران به زمین اثر می‌گذارد و به‌طور بالقوه دینامیک هیدرولوژیکی محیط را تغییر می‌دهد و بر پایداری گسل اثر می‌گذارد.

شواهد حاصل از تحقیقات انجام‌شده توسط زمین‌شناسانی که منطقه را مطالعه می‌کنند، نشان از ارتباط بین کاهش سطح دریاچه‌ها و افزایش رویدادهای لرزه‌ای دارد. اطراف دریاچه ارومیه از اوایل دهه ۲۰۰۰ هم‌زمان با کاهش قابل‌توجه حجم دریاچه، فعالیت‌های لرزه‌ای مختلفی تجربه کرده است. زلزله سلماس (قطر) و باش قلعه (ترکیه) در چهارم اسفند ۱۳۹۸ و همچنین، شش زلزله با بزرگای ۵.۵ تا ۶ بین شهریور ۱۴۰۱ تا فروردین ۱۴۰۲ در منطقه خوی از نمادهای مهم لرزه‌خیزی محیط پیرامون دریاچه ارومیه در دو دهه اخیر هستند.

تصاویر ماهواره‌ای و داده‌های GPS الگوهای تغییر شکل زمین را مطابق با افزایش فعالیت لرزه‌ای مرتبط با تغییرات هیدرولوژیکی اطراف دریاچه ارومیه نشان دادند.

سازوکارهایی مانند کاهش فشار هیدرواستاتیکی روی گسل‌ها، تغییر سطح آب‌های زیرزمینی مؤثر بر فشار منقذی، فرونشست زمین با ایجاد استرس اضافی بر سازندهای زمین‌شناختی و تغییرات محیطی گسترده‌تر بر پایداری گسل‌ها اثر می‌گذارد.

تغییراقلیم اثرهای گسترده‌ای بر سیستم‌های مختلف طبیعی از جمله فرایندهای زمین‌شناسی دارد. تغییرات ناشی از گرم شدن کره زمین، می‌تواند بر فعالیت لرزه‌ای در راستای گسل‌های فعال اثر می‌گذارد. این

مهدی زارع | استاد پژوهشگاه بین‌المللی زلزله‌شناسی و مهندسی زلزله |

شواهد حاصل از تحقیقات انجام‌شده توسط زمین‌شناسانی که منطقه را مطالعه می‌کنند، نشان از ارتباط بین کاهش سطح دریاچه‌ها و افزایش رویدادهای لرزه‌ای دارد. اطراف دریاچه ارومیه از اوایل دهه ۲۰۰۰ هم‌زمان با کاهش قابل‌توجه حجم دریاچه، فعالیت‌های لرزه‌ای مختلفی تجربه کرده است

مجموع ۵۰۰ هزار لیتر مازوت برای ۱۵ کوره آجرپزی یزد، تصمیمی که آلودگی هوا را به مرز فاجعه می‌رساند

مازوت جان یزد را می‌سوزاند

تصمیم اخیر ستاد تسهیل رفع موانع تولید باعث نگرانی شدید فعالان محیط‌زیست و افزایش آلودگی هوا در یزد شده است

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

| فروغ فکری |

| روزنامه‌نگار |

«قدیم‌ها هرچه به دستشان می‌آمد، می‌سوزاندند؛ از لاستیک گرفته تا مازوت و هر چیز دیگر. مدتی وضع بهتر شد و تعدادی کوره گازسوز شدند، اما حالا دوباره به گذشته برگشته‌ایم.» این را «سید عباس هاشمی»، دبیر تشکل‌های‌های محیط‌زیستی استان یزد، به «پیام» می‌گوید. او و فعالان محیط‌زیست منطقه برای آنکه در اواخر دهه ۸۰ مازوت‌سوزی متوقف شود، تلاش‌های بسیاری کرده‌اند و حالا این وضعیت عقبگرد وحشتناکی برایشان است. آنها روزهایی را دیده‌اند که بر اثر تلاش‌ها و پیگیری‌های بسیار وضعیت مازوت‌سوزی بهتر شد و در نتیجه هوای شهر هم قابل تحمل شد، اما حالا یک‌بار دیگر با قدرت بیشتر به سال‌های سپاه‌گذشته برگشته‌اند. «در محدوده شهر یزد ۳۰۰ کوره آجرپزی داریم، این کوره‌ها نهایتاً در فاصله ۴۰ کیلومتری شهر قرار دارند و باد غالب هم به‌سمت شهر است. میزان آلودگی این کوره‌ها در سال‌های گذشته مشکل اساسی ما بوده است.»

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

تسهیل و رفع موانع تولید صادر شده و حتیاً در این جلسه یکی از نمایندگان سازمان حفاظت محیط‌زیست حضور داشته است. وضعیت آلودگی‌ها واقعاً بحرانی است. برف می‌بارد، اما سیاه است. زمین سیاه است. همه‌جا نابود شده.»

روزنامه «بشارت یزد» روز گذشته درباره این اتفاق نوشت «چندی پیش به‌علت کمبود گاز، «ستاد تسهیل و رفع موانع تولید» یزد که به ریاست «محمدرضا علمدار یزدی»، سرپرست معاونت هماهنگی امور اقتصادی و گردشگری استانداری، تشکیل جلسه داده و مجوز مصرف ۵۰۰ هزار لیتر نفت‌کوره (شما بخوایند مازوت) در ۱۵ کوره آجرپزی داده است. مشخص نیست «ستاد تسهیل و رفع موانع تولید» که وظیفه اصلی آن «بررسی و اتخاذ تصمیم جهت سیاست‌گذاری، اصلاح ضوابط و مقررات و اتخاذ تصمیم در سطوح ملی و استانی برای رفع موانع تولید، تسهیل امور سرمایه‌گذاری، تولید و صادرات و واردات مواد اولیه و ماشین‌آلات و تجهیزات مورد نیاز بخش تولید با رعایت قوانین مربوطه» است، چرا اقدامی کاملاً ضدمحیط‌زیستی و برخلاف قانون که بر سلاطنتی مردم یزد نیز تأثیر مستقیم و مخربی دارد، انجام داده است! آن‌هم در استانی که

ریشه بسیاری از بیماری‌های شایع در آن، خصوصاً بیماری‌های قلبی و عروقی و انواع سرطان‌ها، ناشی از آلودگی هواس‌ت و در این زمینه متأسفانه یزد در موارد متعددی رکورددار کشور است.»

این دستورالعمل در حالی صادر شده است که به‌گفته «جواد آذرنگار»، فعال رسانه‌ای یزد تمامی کوره‌های اطراف یزد در سال‌های اخیر گازسوز شده‌اند. «تعدادی از این کوره‌ها برای خود مخزن سوخت دوم تهیه کردند که در صورت نبود گاز، بتوانند از گازوئیل استفاده کنند. اما در حال حاضر به‌خاطر ارزانی و در دسترس بودن و از سوی دیگر، به‌دلیل ناترازی و کمبود سوخت از مازوت استفاده می‌کنند.»

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

اقلیم

توسط ۴۴ نفر از مدیران کوره‌های آجرپزی گازسوزشده تکمیل شد. سپس داده‌های به‌دست‌آمده از طریق نرم‌افزار spss مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت. نتایج حاصل بیانگر آن بوده است‌که آگاهی مدیران کوره‌های آجرپزی در سطح کم (میانگین: ۲۵/۴) و عملکرد آنها در سطح متوسط (میانگین: ۶۵/۱۱) است. بین متغیرهای آگاهی و نگرش مدیران کوره‌های آجرپزی رابطه معناداری وجود دارد. ولی بین متغیرهای آگاهی و عملکرد و نگرش و عملکرد مدیران کوره‌های آجرپزی در زمینه مصرف بهینه گاز طبیعی رابطه معناداری وجود ندارد. میزان آگاهی، نگرش و عملکرد مدیران کوره‌های آجرپزی در زمینه مصرف بهینه گاز طبیعی به‌لحاظ تحصیلات تفاوت ندارد.»

این روند جسته و گریخته ادامه یافت، میزان پژوهش‌ها در این زمینه هم افزایش یافت و حتی تیرماه سال ۱۳۹۷، «محمدرضا کوچک‌زاده» که آن زمان معاونت نظارت و پایش اداره‌کل حفاظت محیط‌زیست استان یزد بود، خبر از تجهیز ۹۰ کوره آجرپزی یزد به سیستم کنترل آلایندهی داد و به فارس گفت: «۸۰ درصد صنایع استان از جمله اکثریت کوره‌های آجر دستی و صنعتی در مسیر جاده یزد اردکان قرار دارند و ما میزان نفت مصرفی کوره‌های آجرپزی را از ۱۲۱ میلیون لیتر در سال ۸۹ به ۲۸ میلیون لیتر کاهش داده و موفق شده‌ایم تا ۹۵ درصد کوره‌های آجرپزی را به شبکه گاز متصل سازیم.»

به‌گفته او، بیش از ۷۰ درصد جمعیت استان یزد مجاور جاده ترانزیت مهریز اردکان که شمال را به جنوب کشور متصل می‌کند، سکونت دارند و محور عقدا-مهریز (دشت یزد- اردکان) یکی از دشت‌های ممنوعه استان و در جهت بادهای غالب قرار گرفته و غالب صنایع مذکور از گذشته بر روی زون آب یزد مستقر شده‌اند. «بالین‌حال، استان سه ایستگاه کنترل کیفیت هوا داریم که واقع در اداره‌کل (بلوار دانشجو)، منابع طبیعی (میدان ابوزر) و میدان صنعت هستند و طبق کارشناسی‌های سازمانی و دانشگاهی، شهر یزد نیاز مبرم به حداقل چهار ایستگاه سنجش آلودگی هوا با محوریت سنجش ذرات معلق (گردوغبار) دارد.»

در این مدت واکنش‌ها به این خبر بالا بود و نگرانی از افزایش آلایندهی افزایش یافته است. همین هم دلیلی بود تا «حسن اکبری»، مدیرکل محیط‌زیست استان یزد، در تاریخ ۷ بهمن ۱۴۰۲ نامه‌ای به «محمدکالم صادقیان»، مدیرکل صنعت، معدن و تجارت استان، با موضوع «درخواست عدم صدور مجوز دریافت سوخت مازوت برای واحدهای صنعتی محور مهریز-عقدا» نوشت و در آن آورد: «اخیراً براساس گزارش‌های واصله از شهرستان‌های محور مهریز- عقدا مشخص شده است که برخی از کوره‌های آجرپزی پس از اخذ مجوز اداره‌کل صنعت، نسبت به دریافت مازوت برای تولید اقدام کرده‌اند که این موضوع منجر به انتشار آلایندهی وسیعی در دشت بسیار حساس یزد-اردکان شده است. لذا خواهشمند است دستور فرمایید نظر به وضعیت حد آلایندهی منطقه مذکور، از هرگونه واگذاری سوخت مازوت به این گونه واحدهای صنعتی خودداری و نسبت به ابطال مجوزهای صادره اقدام شود.» با وجود مخالفت سازمان حفاظت محیط‌زیست و نامه‌نگاری‌های انجام‌گرفته اما همچنان تغییری در مصوبه ستاد تسهیل رفع موانع تولید انجام نگرفته است و حالا فعالان محیط‌زیست استان می‌برسند چ‌را در شرایط فعلی این کوره‌ها باید همچنان مازوت بسوزانند؟

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

-

۳

روزنامه

www.payamema.ir

خبر

بارش نرمال

در نوروز ۱۴۰۴

رئیس مرکز ملی پیش‌بینی و مدیریت بحران مخاطرات وضع هوا به تشریح وضعیت جوی پیش‌بینی‌شده برای تعطیلات نوروزی و هفته پیش از آن پرداخت. «صادق ضیاییان» در گفت‌وگو با ایسنا با بیان اینکه پیش‌بینی فعلی وضعیت آب‌وهوا در تعطیلات نوروزی با قطعیت حدود ۶۰ تا ۷۰ درصد همراه است، گفت: براساس پیش‌بینی‌های انجام‌شده، طی هفته آخر اسفندماه ۱۴۰۳ و اوایل فروردین‌ماه ۱۴۰۴، فعالیت یک سامانه بارشی اغلب استان‌ها را تحت‌تأثیر قرار می‌دهد و شاهد بارش خواهیم بود. رئیس مرکز ملی پیش‌بینی و مدیریت بحران مخاطرات وضع هوا افزود: شرایط بارش در این باره زمانی نرمال است و با میانگین ۳۰ساله همخوانی دارد. رئیس مرکز ملی پیش‌بینی و مدیریت بحران مخاطرات وضع هوا با اشاره به بارش‌های پیش‌بینی‌شده بیان کرد: طی هفته منتهی به ۱۰ فروردین‌ماه ۱۴۰۴، بیشتر بارش‌ها در نواحی نیمه غربی، شمال‌غرب و نوار شمالی کشور رخ خواهد داد. او تأکید کرد: شرایط دما نیز در این باره زمانی معادل ۳۰ سال گذشته و نرمال پیش‌بینی شده است. رئیس مرکز ملی پیش‌بینی و مدیریت بحران مخاطرات وضع هوا در پاسخ به پرسشی درباره امکان پیش‌بینی پدیده‌های حدی جوی مانند سرما یا بارش‌های شدید در بازه زمانی پایان اسفندماه ۱۴۰۳ تا نیمه اول فروردین‌ماه ۱۴۰۴،گفت: پدیده‌های حدی یعنی پدیده‌هایی که منجر به مخاطرات جدی می‌شوند و در بلندمدت قابل پیش‌بینی نیستند. ضیاییان بیان کرد: پیش‌بینی‌هایی با احتمال ۶۰ تا ۷۰ درصد را تنها می‌توان نسبت به میانگین بلندمدت مقایسه کرد. بر همین اساس، احتمال وقوع مخاطرات جوی باید در بازه زمانی نزدیک‌تری پیش‌بینی شود.

افزایش ۴۰ درصدی

مناطق غبارخیز کشور

دبیر ستاد ملی سیاستگذاری و هماهنگی مدیریت پدیده گردوغبار گفت: طی پنج سال اخیر ۴۰ درصد به مناطق بحرانی و غبارخیز کشور افزوده شده است که یکی از این مناطق تالاب فصلی جازموریان است. به‌گزارش روابط‌معمومی سازمان حفاظت محیط‌زیست، «محمدعلی طهماسبی بیرگانی» گفت: تالاب فصلی جازموریان به‌دلیل خشکسالی از بین رفتن پوشش گیاهی، افت سطح آب زیرزمینی، وجود چاه‌های غیرمجاز متعدد، عدم کنترل برداشت آب از چاه‌های مجاز، کاشت گیاهان آب بر در جنوب استان کرمان، چرای بی‌رویه و… تبدیل به کانون دائمی گردوغبار شده است. دبیر ستاد ملی سیاستگذاری و هماهنگی مدیریت پدیده گردوغبار اضافه کرد: در ۱۵ سال گذشته یک میلیون و ۳۲ هزار هکتار به پهنه‌های غبارخیز کشور اضافه شده و از سال ۱۳۹۸ سطح فرسایش بادی در ۳۵ میلیون هکتار از اراضی توسعه پیدا کرده است و ۴۰ درصد به مناطق بحرانی ما افزوده شده است که یکی از این مناطق تالاب فصلی جازموریان است. طهماسبی در پایان گفت: تالاب جازموریان در سال ۷۱۹ هزار تن ذرات زیر ۲۰ میکرون تولید می‌کند و در مجموع سالانه نیم میلیون تن ذره در تالاب جازموریان تولید و جابه‌جا می‌شود.

کاهش مصرف

دی‌اکسیدکربن گیاهان

مطالعه‌ای جدید نشان می‌دهد گیاهان و خاک‌های زمین در سال ۲۰۰۸ به اوج جذب دی‌اکسیدکربن خود رسیدند، اما نسبت جذب آن از زمان رو به کاهش بوده است. به‌گزارش ایسنا، سیاره ما در حال از دست دادن اشتهای خود برای پاکسازی دی‌اکسیدکربن است. تجزیه و تحلیل اندازه‌گیری‌های دی‌اکسیدکربن جو نشان می‌دهد گیاهان و خاک‌های زمین در سال ۲۰۰۸ به اوج جذب دی‌اکسیدکربن رسیده‌اند و از آن زمان تاکنون جذب آن رو به کاهش بوده است. گذر از این نقطه اوج، احتمال فروپاشی آب‌وهوا را افزایش می‌دهد. بنقل از گاردین، گیاهان و درختان در حدود یک قرن اخیر خوب عمل کرده‌اند. افزایش سطح دی‌اکسیدکربن به رشد آنها کمک کرد و دمای گرم‌تر باعث افزایش طول دوره رشد شد. اما در برخی مواقع، این مزایا با اثرات منفی گرم شدن آب‌وهوا خنثی شدند. آتش‌سوزی‌ها، خشکسالی، طوفان، سیل، گسترش آفات و بیماری‌های جدید و استرس گرمایی گیاهان، همگی میزان دی‌اکسیدکربنی را که گیاهان جذب می‌کنند، کاهش می‌دهد. «جیمز کوران (James Curran)»، مدیر اجرایی سابق آژانس حفاظت از محیط‌زیست اسکاتلند و پسرش «سام»، فرارونشیب غلظت دی‌اکسیدکربن را تا ۲۰ درصد افزایش دادند و تحلیل کردند و نشان دادند اوج ترسیمی کربن در سال ۲۰۰۸ رخ داده است و از آن زمان میزان دی‌اکسیدکربن جذب‌شده توسط گیاهان به‌طور متوسط ۰٫۲۵ درصد کاهش یافته است.

آسیب‌دیده یا مشکوک به بیماری و درمان حیوانات غیربومی (Exotic) است.

رئیس گروه بیماری‌های حیات‌وحش ادامه داد: در زمینه پیشگیری و مهار بیماری‌های واگیر دامی در حیات‌وحش می‌توان به بیماری‌هایی نظیر طاعون نشخوارکنندگان کوچک(PPR) اشاره کرد که از دام‌های اهلی به علغ‌خواران وحشی منتقل می‌شود و با همکاری سازمان دامپزشکی کشور و اقدامات مؤثر ادارات کل حفاظت محیط‌زیست برابر دستورالعمل‌های مربوطه در دو سال اخیر شاهد کاهش چشمگیر شیوع این بیماری در حیات‌وحش کشور بوده‌ایم؛ به‌طوری‌که در سال گذشته چند رأس تلف شدند و امسال نیز نسبت به سال‌های قبل تلفات بسیار محدود بوده است.

مسعودی افزود: برای درمان حیوانات مصدوم یا بیمار از ظرفیت بخش خصوصی و دامپزشکان متخصص و مجرب که در زمینه درمان گونه‌های جانوری تجربیاتی داشته‌اند؛ استفاده شده و خواهد شد. اما باید در نظر گرفت که معاینه، نمونه‌برداری و درمان گونه‌های جانوری وحشی نسبت به حیوانات اهلی، محدودیت‌های بسیار زیادی دارد و برای انتخاب بهترین روش درمانی از دامپزشکان سازمان حفاظت متخصصان بین‌المللی مشورت گرفته می‌شود و مسلماً هر نوبت که با یک گونه بیماری مواجه می‌شویم؛ تجربه جدیدی از درمان یک گونه کسب می‌شود.

او درباره جایگاه شغلی دامپزشکان در سازمان محیط‌زیست گفت: ادارات کل حفاظت محیط‌زیست دارای ردیف پستی کارشناس بیماری‌های حیات‌وحش است که شرایط احراز آن برای دکتر دامپزشک تعریف شده است.

-

-

-

-

پروژه «قانون جامع حوزه میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری» در مجلس کلید خورد

میراث در پیچ قانون

قانون باید براساس نیازها و ضرورت‌ها تدوین شود. قانونی خوب است که کارشناسی‌شده باشد

تنقیح قوانین می‌تواند به تدوین یک قانون جامع در این حوزه منتهی شود که برای حفاظت از میراث‌فرهنگی و توسعه گردشگری و صنایع‌دستی کشور مؤثر و کارآمد باشد

ایپام سال‌هاست که موضوع توجه به قوانین در حوزه میراث فرهنگی یکی از موضوعاتی است که پس از انتشار اخبار ناگوار در این حوزه مطرح و بعد به فراموشی سپرده می‌شود. هرچند مهمترین مسئله در حوزه اقدامات قانونی در این زمینه، اجرای قانون است و نه نبود آن. با این‌همه لزوم به‌روزرسانی قوانین این حوزه و تصویب قوانینی ناظر بر موضوعات جدید در این بخش‌ها هم امری اجتناب‌ناپذیر است. چندانالی است که دولت‌های مختلف از تدوین قانونی جامع در حوزه میراث‌فرهنگی می‌گویند و در عمل اتفاقی نمی‌افتد. اما مرکز پژوهش‌های مجلس از دری دیگر به موضوع رسیدگی به قوانین این سه حوزه می‌پردازد و بر تنقیح قوانین تأکید دارد. این موضوع در نشست علنی هفته گذشته مجلس مطرح و موافقت نمایندگان را جلب کرد. در گفت‌وگو با «سعید شفیعا»، مدیرگروه میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری مرکز پژوهش‌های مجلس، روند طی‌شده برای رسیدن به این طرح و تصویب آن و همچنین ابعاد مختلف آن را بررسی کردیم.

در نشست علنی روز ۲۸ بهمن مجلس طرح «فهرست قوانین و احکام نامعتبر در حوزه میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری» در مجلس، بررسی و تصویب شد. این طرح منجر به حذف مواردی از احکام و قوانین این سه حوزه که امروز دیگر ضرورت ندارند و یا در قریب به صد سال گذشته تصویب شده است و دیگر موضوعیت ندارد، خواهد شد. در این طرح ۱۱۰ عنوان از این قوانین آمده است. می‌توان گفت تصویب این طرح گامی در جهت ساده‌سازی و به‌روزرسانی قوانین حوزه میراث فرهنگی و گردشگری است. «سعید شفیعا» معتقد است این اقدام می‌تواند به تدوین یک قانون جامع در این حوزه منتهی شود که برای حفاظت از میراث فرهنگی و توسعه گردشگری و صنایع‌دستی کشور مؤثر و کارآمد باشد.

در جلسه مربوط به بررسی کلیات و جزئیات طرح فهرست قوانین و احکام نامعتبر در حوزه میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری، برخی نمایندگان مخالف، به «لزوم اصلاح مدیریت حوزه میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری، لزوم بررسی برخی از احکام پیش از حذف و جایگزینی موارد حذف‌شده با قوانین و احکام جامع» اشاره کردند و موافقان طرح به مباحثی از جمله «عدم توان مردم برای صیانت از حق خود با وجود تورم قانون، عدم ضرورت وجود برخی از قوانین، کاهش کارایی و چابکی دولت با وجود تعدد قوانین»

اشاره کردند. اما برای ارائه این طرح چه راهی طی شده و چرا تنقیح قوانین در حوزه میراث فرهنگی اهمیت دارد؟

«سعید شفیعا»، معاون دفتر مطالعات آموزش و فرهنگ مرکز پژوهش‌های مجلس، درباره مسیری که منتهی به ارائه این طرح شد، به «پیام ما» می‌گوید: «وقتی زمان زیادی از استقرار یک نظام قانون‌گذاری می‌گذرد، ممکن است به‌تبع نیازها و اتفاقات در طول زمان، قوانینی تصویب شوند -منظور از قانون، قانون مصوب مجلس شورای اسلامی است، نه آیین‌نامه‌ها یا مصوبات سایر شوراها- این قوانین در برخی موارد با هم همپوشانی پیدا می‌کنند. ممکن است یک قانون به‌طور ضمنی حکمی را بیان کرده باشد که قانون دیگری را از دایره اثر خارج کرده است یا به‌صورت صریح روی قانون دیگری اعمال شده و چیزی که قبلاً ممنوع بود را مجاز اعلام کرده یا شرایط خاصی برای آن وضع کرده باشد. به همین ترتیب، انباشت قوانین در یک حوزه شکل می‌گیرد، این اتفاق در برخی موارد باعث ایجاد ابهام در نحوه اجرای آن قانون هم برای مجری قانون و هم برای ناظر قانون می‌شود.» در چنین شرایطی است که قانونگذار با استناد به ماده ۳ قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات، اقدام به تنقیح قوانین آن حوزه کرده و برخی قوانین را که شرایط لازم را داشته باشند، منسوخ اعلام کرده و یا به‌روز می‌کند. به‌گفته شفیعا، این

روند شناسایی قوانین این سه حوزه و بررسی موارد مورد نیاز در طرح تنقیح می‌گوید: «در فرایند تنقیح قوانین، تیم ما با چالش‌هایی روبه‌رو بود که در آن باید دقیقاً مشخص می‌کردیم کدام قوانین باید منسوخ شوند و کدامیک همچنان اعتبار دارند. این فرایند سیستماتیک و گام‌به‌گام بود که با دقت و سنجش‌های لازم انجام شد. نهایتاً پس از یک سال و نیم تلاش، یک طرح اولیه آماده شد و در مجلس قبلی به صحن رسید، اما نوبت به بررسی آن نرسید. بااین‌حال، به‌دلیل برخی اصلاحات، طرح جدید آماده شد و در کمیسیون فرهنگی و کمیته‌های مختلف مواردی به آن اضافه شد. درنهایت، این طرح در جلسه اخیر، مورد بررسی و رأی‌گیری قرار گرفت و به تصویب رسید. این اقدام بخشی از گام اصلی در تهیه قانون جامع است. به‌عبارت دیگر، ما تمام قوانین این سه حوزه را پالایش و شناسایی کرده‌ایم. حدود ۱۵۰ قانون در این حوزه وجود داشته است که به‌دلایل مختلف باطل شده‌اند یا از دایره اثر خارج شده‌اند. این قوانین دیگر کاربردی ندارند، اما درحال حاضر برخی از آنها همچنان موجود و اجرایی هستند.» این طرح در مورد اقداماتی که پس از تصویب این طرح انجام خواهد شد، می‌گوید: «در گام بعدی، یک سازوکار شکل می‌گیرد که به‌موجب آن، قانونی یکپارچه تدوین می‌شود. به‌طور مثال، کد X از قانون یکپارچه حوزه فرهنگ به میراث فرهنگی تعلق می‌گیرد و کد اول آن مربوط به حوزه ثبت می‌شود. سپس حوزه ثبت، قوانین و احکام باقیمانده را به‌صورت موضوعی دسته‌بندی می‌کند. قرار بر این است که در این مجلس، پس از انجام این مراحل، یک قانون جامع تصویب شود که تمامی قوانین و احکام باقیمانده را در قالب آن قرار دهد. این اتفاق منجر به ایجاد یک نظام قانونگذاری منسجم و یکپارچه خواهد شد که علاوه‌بر رفع مشکلات و پراکندگی‌های موجود، به تشکیل یک سیستم مدون قوانین و صنایع‌دستی و میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری کمک خواهد کرد.» به‌گفته او، این اولین تجربه جدی در زمینه تنقیح قوانین در حوزه فرهنگ بود و تقریباً به‌طور کامل هم انجام شد. شفیعا معتقد است در حوزه قوانین میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری یک روند منظم در‌حال‌شکل‌گیری است.

پروژه از سال ۱۳۹۹ در زمینه قوانین و احکام مربوط به سه حوزه میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی در معاونت قوانین آغاز شد و پیش از آن نیز در مرکز پژوهش‌های مجلس بررسی‌های اولیه انجام شده و به نتایجی در مورد برخی قوانین رسیده بودند. به‌طور مثال، یکی از اولین قوانین مورد بررسی مربوط به سال ۱۲۹۴ است که قانون تعمیر مقبره نادرشاه است، یا قانونی که اجازه می‌داد یک نفر فرانسوی برای مدیریت موزه‌ها در سال ۱۳۰۷ استخدام شود. شفیعا در مورد اینکه چرا در آن زمان چنین قوانینی تصویب شده است، می‌گوید: «در آن دوره ساختار سیستم نشده بود و وظایف مشخصی میان دستگاه‌ها نبوده بود، در آن مسائل وجود نداشت. بنابراین، برای ساده‌ترین مسائل نیز قانونگذار قانون می‌گرفت تا یک فصل‌الخطاب برای اجرای این قوانین صحت و کامل هستند یا نیاز تعیین شود. امروز اما این‌گونه نیست و نیازی به تصویب قوانین برای این‌گونه مسائل وجود ندارد. بسیاری از این قوانین، به‌ویژه قوانینی که در حوزه میراث فرهنگی و آثار تاریخی تصویب شده‌اند، دیگر منقضی شده‌اند. به‌عنوان مثال، قانون استخدام آندره گدار یا قانون تجدیدی استخدام او که در سال ۱۳۱۷ تصویب شده بود، به مواردی اشاره می‌کرد که دیگر کاربردی ندارند.»

مدیرگروه میراث‌فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری مرکز پژوهش‌های مجلس درباره تصویب برسد.»

یکی از مسائل متناپله حوزه میراث فرهنگی که بی‌توجهی به آن باعث سوءاستفاده بسیاری از متخلفان و به‌تبع آن آسیب به مصادیق مختلف میراث فرهنگی و تاریخی ایران شده، به‌روز نبودن قوانین است، موضوعی که شفیعا درباره آن در روند تنقیح قوانین این حوزه می‌گوید: «تصور کنید یک سرفصل باز وجود دارد. انگار یک کتاب را باز کرده‌اید و نوشته‌اید الف، بعد در فصل الف، زیر‌فصل‌هایی قرار دارد با عنوان الف ۱، الف ۲ اگر فرض کنیم الف به موضوع مجوزها مربوط است، تکلیف اینکه زیرفصل‌های مجوزها دیگر نمی‌تواند در بحث‌های قبلی گنجانده شود، روشن است و اگر بنا بر این باشد که زیرفصلی اضافه شود، مرتبط با همین موضوع است و فضا هم برای اضافه شدن زیرفصل به‌قدر کافی وجود دارد. ممکن است در آینده، مسائل جدیدی مانند گردشگری شوند یا موضوعاتی مانند حقوق مردم نسبت به اموال تاریخی فرهنگی و آثار ارزشمند ما هوش مصنوعی گره بخورد. در این صورت، ممکن است یک زیرفصل جدید در سرفصل گردشگری به هوش مصنوعی و حقوق مالکانه اختصاص پیدا کند. به‌این‌ترتیب، فضای گسترده‌ای وجود دارد که باکس‌های آن باز می‌شود و محتوا در آن قرار می‌گیرد.» او در ادامه توضیح می‌دهد که تعیین این قوانین جدید اقدامی تخصصی است که باید روند خاص خود را طی کند: «کار مرکز پژوهش‌های مجلس این است که پیش از تصویب یک قانون، خلأها را شناسایی کند. هر سال وضعیت را ارزیابی می‌کنیم، مسائل حوزه اجرایی را شناسایی می‌کنیم و می‌گوییم مشکل دستگاه‌های اجرایی چیست، مشکل مردم چیست و چگونه می‌توان آن را حل کرد. آیا برای حل این مسائل نیاز به قانون داریم؟ اگر جواب مثبت است، پیش‌نویس آن را تهیه می‌کنیم. گروه گردشگری، میراث و صنایع‌دستی مرکز پژوهش‌ها، سال گذشته حدود ۱۷-۱۸ پیش‌نویس داشت. دو مورد از آنها در برنامه هفتم توسعه پیشرفت قرار گرفتند و دو مورد به‌تازگی اعلام وصول شد. یکی از آنها در مورد حفاری غیرمجاز به قصد به‌دست آوردن میراث فرهنگی است و دیگری در مورد حریم تپه‌ها و محوطه‌های باستانی که به‌تازگی اعلام وصول شد. یکی از وظایف ما

این است که برای هر مسئله‌ای، اقدام پیش‌نویس نیاز داشته باشد، آن را تهیه کنیم. نمایندگان با دیدگاه خود آن را ویرایش می‌کنند و مسئله دقیق‌تر می‌شود. درنهایت، ادبیات موضوع به آن اضافه می‌شود و مورد استفاده قرار می‌گیرد. اینکه بدون طی شدن این روند، قانونی تدوین شود، درست نیست. قانون باید براساس نیازها و ضرورت‌ها تدوین شود و قانونی خوب است که کارشناسی‌شده باشد. نمی‌توان برای هر فضای خالی در یک حوزه تخصصی، تهیه قانون کرد بدون اینکه کارشناسی دقیق انجام شده باشد.»

🔗 قوانینی که اجرا نمی‌شوند

در حال حاضر، قوانین بسیاری در حوزه میراث فرهنگی وجود دارند که دستگاه‌های اجرایی توجهی به اجرای آنها ندارند و می‌توان گفت عمده مسائل مربوط به تخریب آثار و شکسته شدن حرایم آثار تاریخی یا رواج حفاری‌های غیرمجاز و بسیاری مشکلات دیگر بیشتر از آنکه به خلأ قانونی مربوط باشند، به اجرا نشدن صحیح قانون برمی‌گردند. به‌عقیده شفیعا، این مسئله به عوامل متعددی بستگی دارد. او به نظرات و جدیدت مجلس در نظرات بر اجرای قوانین اشاره کرد و گفت: «در مواقعی هم پیش آمده است که به یک موضوع خاص بیشتر شده است؛ مثلاً یک دوره امنیت، یک دوره

معیشت، یک دوره اقتصاد و... در این میان، رسیدگی و نظارت به برخی مسائل همیشه به تعویق افتاده یا کمتر به آن توجه شده است. میراث فرهنگی یکی از این مسائل است که همیشه در حاشیه قرار گرفته یا در تعامل میان توسعه و حفظ میراث، حفاظت همیشه مغلوب بوده است. در بسیاری از موارد، توجه به توسعه بیشتر از توجه به حفظ میراث بوده است.» شفیعا تأکید می‌کند از منظر قانونگذاری نباید همه‌چیز را تنها از منظر قانونگذاری دید: «یکی از مسائلی که باید به آن توجه کرد، تعریف اقتصادی صحیح از میراث فرهنگی است. نه بمعنای اینکه آثار تاریخی را بفروشیم، بلکه به‌گونه‌ای‌که ارزش تولید کنیم؛ چه ارزش اجتماعی و فرهنگی و چه چرخه مالی که این آثار میراثی دارای ارزش شوند. و بعد قوانین باید به‌گونه‌ای تدوین شوند که برای حفاظت از این آثار معیاری مشخص وجود داشته باشد. اما متأسفانه این چرخه در جایی قطع شده است. حس تعلق نسبت به میراث فرهنگی به‌طور کامل و آن‌طورکه باید شکل گرفته است و نتوانسته‌ایم این مسئله را به‌درستی مدیریت کنیم. برای مالک یک بنای تاریخی، ساختن یک ساختمان شش‌طبقه سود بیشتری نسبت به نگهداشتن همان بنای تاریخی دارد. یک بحث فرهنگی در کنار یک بحث قانونی وجود دارد که باید به هر دو توجه کرد.»

🔗 ضعف کنشگری در حوزه میراث فرهنگی

در بسیاری موارد دستگاه‌های اجرایی چشم بر قوانین موجود در حوزه میراث فرهنگی می‌بندند و الزامی به اجرای قوانین مربوط به آن احساس نمی‌کنند. سعید شفیعا ریشه این موضوع را نبود کنشگری در این حوزه و استفاده نکردن از ظرفیت‌های قانونی می‌داند: «علت اصلی این موضوع به عدم مطالبه‌گری و آگاهی نهادهای مسئول برمی‌گردد. اگر مسئولان میراث فرهنگی کشور آگاه باشند و از ظرفیت‌های قانونی برای پیگیری تخلفات استفاده کنند، می‌توانند نهادهای متخلف را به پاسخگویی وادار کنند. در حال حاضر، درواقع دستگاه‌های ناظر مانند سازمان بازرسی، دیوان محاسبات و مجلس، هرکدام به‌شکلی می‌توانند وارد عمل شوند و درصورت بروز تخلف، اقدامات قانونی انجام دهند. علاوه‌براین، تشکل‌های مردم‌نهاد نیز می‌توانند درصورت مشاهده تخلف، اعلام جرم کنند و از مرجع قضائی پیگیری کنند. اما متأسفانه در این زمینه، کنشگری از سوی این تشکل‌ها هم به‌اندازه کافی فعال نیست.»

او این موضوع را با کنشگری در حوزه محیط‌زیست مقایسه می‌کند و می‌گوید: «یک تفاوت بزرگ این است که در حوزه محیط‌زیست، این مسائل به دغدغه‌ای عمومی تبدیل شده است و مردم بیشتر از آن حمایت می‌کنند، درحالی‌که در مورد میراث فرهنگی، این مسئله به‌اندازه کافی در بین مردم اهمیت پیدا نکرده است. آگاهی‌رسانی و روابط‌عمومی قوی می‌تواند نقش بزرگی در تغییر این وضعیت داشته باشد، ولی باید بپذیریم که در این زمینه نتوانسته‌ایم به‌اندازه کافی موفق عمل کنیم. درنهایت، این وظیفه وزارت میراث‌فرهنگی است که به‌طور جدی به این مسائل پرداخته و با استفاده از ظرفیت‌های قانونی و فرهنگی، مشکلات را حل کند.» شفیعا البته بر این موضوع تأکید وزارتخانه تخصیص پیدا می‌کند، همیشه متناسب با وظایف و برنامه‌های آن نبوده، اما این به‌معنی عدم توانایی این دستگاه در پیگیری امور نیست. این وزارتخانه باید از ظرفیت‌های موجود قانونی به‌نفع میراث‌فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی کشور بهره‌برداری کند.

نوبت اول

آگهی مناقصه عمومی

شهرداری رفسنجان

شهرداری رفسنجان در نظر دارد بر اساس بودجه مصوب سال ۱۴۰۴ شورای محترم اسلامی شهر، نسبت به زیرسازی خیابان ملاصدرا،علوی و غیره در سطح شهر از طریق برگزاری مناقصه عمومی اقدام نماید. لذا از کلیه شرکت‌های واجد صلاحیت که توانایی لازم جهت شرکت در مناقصه را دارند، دعوت بعمل می‌آید نسبت به دریافت اسناد و اطلاع از شرایط شرکت در مناقصه به سایت سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) مراجعه نمایند.

مهلت دریافت اسناد از سامانه ستاد تا پایان وقت اداری مورخ ۱۴۰۳/۱۲/۲۱

آخرین مهلت ارائه پیشنهادات از طریق سامانه مذکور تا پایان وقت اداری مورخ ۱۴۰۴/۰۱/۱۸

(لازم به ذکر است شهرداری رفسنجان درد با مهلت تحویل ضمانتنامه بانکی شرکت در مناقصه ۲ روز قبل از بازگشایی پاکت جهت کسب اطلاعات بیشتر به امور قراردادهای شهرداری رفسنجان به شماره۰۳۴۵۸۸۰۰۳۴۵۸۸۰۳۴۵ تماس حاصل فرمایید

اداره ارتباطات واموربین الملل شهرداری رفسنجان

آگهی مفقودی

برگ کمیانی خودروی سواری دنا تیپ DENA۰EF7 مدل ۱۳۹۹ رنگ خاکستری متالیک، شماره موتور 153H0018382 و شماره شاسی NAAW61HUBE245662 و شماره پلاک ۶۶۲ و ۲۴ ایران ۷۹ به نام رامدهر باغبان مفقود گردیده و از درجه اعتبار ساقط می‌باشد.

قزوين

آگهی مفقودی

برگ سبز، اصل سند کارخانه و کارت ماشین خودرو سواری پراید تیپ جی تی ایکس ای مدل ۱۳۸۹ به رنگ سفید روغنی به شماره موتور ۳۶۰۴۲۵۵ و شماره شاسی S1۱۳۲۸۹۵۵۶۴۵ به نام رامدهر باغبان مفقود گردیده و از درجه اعتبار ساقط است.

قزوين

هدف آشنایی با تمدن کهن این منطقه به سیستان‌پلویچستان سفر می‌کنند. کارشناسان گردشگری معتقدند توسعه زیرساخت‌های رفاهی و گردشگری در این منطقه می‌تواند باعث افزایش جذب گردشگران و رونق اقتصادی استان شود. با افزایش بازدیدهای گردشگران، چالش‌هایی نیز درباره حفظ پاکیزگی و جلوگیری از آسیب به این محوطه ارزشمند مطرح شده است. در همین راستا، «حسین سرحدی دادیان»، مدیر پایگاه میراث‌چهرانی شهر سوخته، به ایستاد گفت: مهمترین خواشش من از گردشگران این است که هنگام بازدید از محوطه‌های تاریخی، زباله‌های خود را رها نکنند. بیشتر گردشگران برای تفریح به این اماکن می‌آیند و همراه خود خوراکی‌هایی از جمله تنقلات، آب معدنی یا غذا دارند. تنها این اماکن را دارند، وارد می‌کند.

زباله‌ها را در «شهرسوخته» رها نکنید

یافته‌های منحصربه‌فرد خود همواره مورد توجه باستان‌شناسان بوده است. از جمله مهمترین کشفیات این منطقه می‌توان به قدیمی‌ترین جراحی مغز در جهان، نخستین چشم مصنوعی جهان، قدیمی‌ترین تخته‌نرد و سیستم فاضلاب پیشرفته در دوران باستان اشاره کرد. این یافته‌ها نشان می‌دهد شهر سوخته در زمان خود یکی از تمدن‌ترین سکونتگاه‌های بشری بوده است. با ثبت جهانی این محوطه باستانی، تعداد بازدیدکنندگان از شهر سوخته در سال‌های اخیر رشد قابل‌توجهی داشته است. بسیاری از گردشگران داخلی و خارجی با